

Tomasz Matuszak
(Piotrków Trybunalski)

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ *KSZTAŁCENIE ARCHIWISTÓW
I ZARZĄDCÓW DOKUMENTACJI. MODEL KOMPETENCJI ZAWODOWYCH,*
TORUŃ, 2 GRUDNIA 2009 R.

Problematyka kształcenia archiwistów i zarządców dokumentacji stanowiła temat kolejnej, zorganizowanej tym razem w Toruniu, konferencji naukowej¹. Jej organizatorami były: Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich i Towarzystwo Naukowe w Toruniu, którego siedziba była zarazem miejscem obrad. Kierownikiem naukowym konferencji, która miała miejsce 2 grudnia 2009 roku, była prof. UMK dr hab. Wiesława Kwiatkowska. Nadzór nad sprawną organizacją spoczywał na sekretarzach naukowych konferencji w osobach: dra hab. Waldemara Chorążyczewskiego i mgr Agnieszki Rosy, wspieranych przez mgr Paulinę Ławniczak ze Studenckiego Koła Naukowego Archiwistów przy UMK. Obrady, podczas których wygłaszane były zarówno referaty, jak i koreferaty, podzielone zostały na dwie sesje.

Obrady w sesji przedpołudniowej, jak i otwarcia konferencji dokonała prof. Wiesława Kwiatkowska (Toruń). Wygłosiła ona referat nt. *Model kompetencji zawodowych archiwistów i zarządców dokumentacji. Wersja końcowa*, który został przygotowany wspólnie z Waldemarem Chorążyczewskim (Toruń). Autorzy przedstawili zebrany stan swoich badań i doświadczeń w zakresie kształcenia zarówno archiwistów w tradycyjnym rozumieniu, jak i zarządców dokumentacji współczesnej. Badania zilustrowane zostały materiałem, który uczestnicy konferencji otrzymali w trakcie obrad. Referat był bardzo interesujący, gdyż stanowił prezentację i wnioski płynące z doświadczeń ośrodka toruńskiego, który jako jedyny w kraju przekształcił specjalność archiwalną w samodzielny kierunek studiów. Autorzy nie bali się pokazać i omówić problemy, z jakimi borykają się w trakcie realizacji studiów w tzw. systemie bolońskim oraz z naborem na studia drugiego stopnia, prowadzonego wśród absolwentów studiów licencyjackich. Jednocześnie w swoim wystąpieniu zaproponowali model kształcenia, jaki mógłby być w przynajmniej ogólnym zarysie wzorem dla innych ośrodków akademickich, kształcących studentów w tym zakresie. Model ten był już dyskutowany kilkakrotnie podczas spotkań członków Sekcji Edukacji Archiwalnej Stowarzyszenia Archiwistów Polskich.

Kolejny referat nt. *Pierwsze głosy studentów w sprawie modelu kształcenia archiwistów wprowadzonego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu* przygotowany został przez Marlenę Karpieńską (Toruń). Wystąpienie to było niezwykle interesujące w swojej wymowie, szczególnie dla osób zajmujących się zawodowo kształceniem archiwistów. Zawarte w nim zostały spostrzeżenia studentów, którzy postulują za przywróceniem specjalności archiwalnej na studiach historycznych. Wśród zgłaszanych uwag w zakresie obowiązujących programów, studenci zwracają uwagę na potrzebę rozszerzenia zagadnień z zakresu administracji nowożytnej i współczesnej, informatyki szczególnie w kontekście zarządzania dokumentacją elek-

---

¹ W dniach 23-24 X 2008 r. miała miejsce w Lublinie konferencja naukowa *Kształcenie archiwistów i zarządców dokumentacji w kontekście wdrażania procesu bolońskiego*. Konferencja ta zorganizowana została przez Zakład Archiwistyki UMCS oraz Sekcję Edukacji Archiwalnej SAP. Pokłosiem obrad jest wydawnictwo pokonferencyjne, zob.: *Kształcenie archiwistów i zarządców dokumentacji w kontekście wdrażania Procesu Bolońskiego. Materiały z konferencji, Lublin, 23-24 października 2008 r.*, pod red. I. Mamczak-Gadkowskiej, *Studia. Materiały. Konferencje SAP*, t. 2, Poznań 2009. Zob. również sprawozdanie z ww. konferencji: M. Wnuk, *Konferencja naukowa „Kształcenie archiwistów i zarządców dokumentacji w kontekście wdrażania procesu bolońskiego”*, „Archiwista Polski” 2009, nr 1 (53), s. 79-84.

troniczną oraz powrót do przedmiotów ogólnohistorycznych, dających szeroką wiedzę o wydarzeniach mających bezpośredni wpływ na kształt współczesnego świata. Jako akcenty pozytywne wymieniono wystarczającą zdaniem prelegentki liczbę godzin dydaktycznych, jak i formę zajęć realizowanych na tym specyficznym kierunku studiów. W referacie zwrócono również uwagę, że na poziomie studiów pierwszego stopnia w przypadku kształcenia archiwistów, jak i zarządców dokumentacji nie ma właściwie istotnego rozgraniczenia. Realizowane są wspólne przedmioty podstawowe i kierunkowe, a sama specjalność jest *de facto* wyróżniana dopiero na studiach drugiego stopnia.

Ostatnim referentem w tej części obrad był Roland Kiper (Wrocław), który przedstawił wystąpienie nt. *Obecne problemy zawodu archiwisty we Francji*. Głos ten wniósł ciekawy aspekt porównawczy funkcjonowania i problemów, z jakimi borykają się służby archiwalne we Francji i w Polsce. Ciekawą, lecz zarazem niepokojącą była informacja zawarta w referacie, która mówiła o zapowiedzi rządu francuskiego w kwestii likwidacji odpowiednika polskiej Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, która ma nastąpić w 2010 roku. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że to właśnie Francja była prekursorem nowożytnej archiwistyki i to tam po raz pierwszy w historii utworzono Archiwum Narodowe (*Archives Nationales*) z szerokim dostępem do zgromadzonych w nim archiwaliów.

Następnie w tej części spotkania zostały wygłoszone dwa koreferaty. Pierwszy wygłosiła Alicja Kulecka (Warszawa) nt. *Model warszawski w zakresie kształcenia archiwistów na studiach magisterskich*. Koreferat został przygotowany wspólnie ze Stefanem Ciarą (Warszawa), a wypływał z niego wniosek, że na Uniwersytecie Warszawskim archiwiści są kształceni jedynie na poziomie studiów licencjackich. W wystąpieniu zwrócono również uwagę na sytuację panującą na rynku pracy i potrzebę dostosowania do niego zakresu kompetencji zawodowych archiwistów. Jako drugi wystąpił ks. Leszek Wilczyński (Poznań) z koreferatem nt. *Model kształcenia archiwisty kościelnego*. Referent bardzo krytycznie ocenił słabe przygotowanie księży – archiwistów kościelnych w zakresie posiadanych przez nich kwalifikacji zawodowych. Zwrócił także uwagę, że wielu spośród nich jest wspaniałymi historykami, lecz niestety w toku edukacji filozoficzno-teologicznej, co uznał za duży błąd, nie realizują oni przedmiotów z zakresu archiwistyki. Wiedza ta jest im jednak niezbędna, chociażby w trakcie posługi kapłańskiej i związanej z nią prowadzeniem kancelarii parafialnej, czy nadzoru nad dokumentacją kościelną sprawowaną z mandatu właściwego dla danej diecezji biskupa.

Po przerwie w ramach sesji popołudniowej, jako pierwsza zabrała głos Małgorzata Wnuk (Piotrków Trybunalski), która zaprezentowała zebranym wystąpienie nt. *Podręcznik w akademickim nauczaniu archiwistyki*. Autorka tego ciekawego referatu dokonała przeglądu założeń programowych najważniejszych uczelni w Polsce, realizujących zajęcia dydaktyczne w zakresie kształcenia archiwistów i zarządców dokumentacji. Szczegółowo zostały omówione i porównane programy takich uczelni, jak: UMK, UMCS i UAM, zarówno pod kątem realizacji przedmiotów z zakresu metodyki archiwalnej, rozwoju form kancelaryjnych i archiwoznawstwa. Co ciekawe, a na co prelegentka zwróciła uwagę, w założeniach programowych UMCS nie funkcjonują podręczniki opracowane na uniwersytetach w Toruniu i Poznaniu. Jest to o tyle intrygujące, że UMCS nie doczekał się do tej pory swojego podręcznika, szczególnie w zakresie metodyki pracy archiwalnej. Referentka zwróciła także uwagę na brak podręczników zarówno do wprowadzenia do informatyki i Records Management, natomiast z zadowoleniem odnotowała fakt pojawienia się nowej pozycji z zakresu archiwoznawstwa².

---

² Mowa tu o pozycji autorstwa Tomasza Matuszaka *Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim 1919-1951* (Piotrków Trybunalski – Radzyń Podlaski 2009), która pomimo stosunkowo krótkiego okresu funkcjonowania na rynku wydawniczym zdążyła znaleźć swoje odbicie w sylabusach m.in. UMCS, na rok akademicki 2009/2010.

W dalszej części sesji popołudniowej dominowały żywo komentowane koreferaty wygłoszone w następującej kolejności: Alicja Kulecka (Warszawa) *Uwagi na temat podręczników do nauczania archiwistyki*, Janusz Tandecki (Toruń) *Nowy podręcznik edytorstwa źródeł historycznych (koncepcja i plan)*, Irena Mamczak – Gadkowska (Poznań) *Refleksje na temat literatury do przedmiotu „Podstawy archiwistyki”*, Waldemar Chorażyczewski (Toruń) *Prace nad podręcznikiem „Archiwistyka dla początkujących”* oraz Barbara Kalinowska – Wójcik (Katowice) *Obóz naukowy jako uzupełniająca forma kształcenia studentów archiwistyki. Efekty pobytu studentów w „Bibliotece i Archiwum im. B.R. Tschammera” w Cieszynie*. Wszystkie spośród wymienionych były niezwykle interesujące. Z dużym zadowoleniem można odnotować podjęcie prac nad nowymi podręcznikami, tak potrzebnymi studentom archiwistyki, szczególnie w kontekście zmian jakie nastąpiły w Polsce po 1989 roku. Ostatni z koreferatów był o tyle ciekawy, że większość uczelni wyższych w kraju, najczęściej ze względu na oszczędności finansowe, nie realizuje takiej formy edukacji swoich studentów. A szkoda, gdyż forma nauki przez praktykę jest najbardziej efektywna.

Po przerwie nastąpiło zamknięcie konferencji, poprzedzone żywą dyskusją, która musiała zostać skrócona ze względu na kolejny punkt w programie. Wszystko to jednak świadczy o tym, że archiwistyka jako nauka podlega ciągłej ewolucji i żywo reaguje na zmiany, jakie następują w różnych aspektach naszego życia. Niektóre z kwestii zasygnalizowanych w trakcie dyskusji znalazło odzwierciedlenie podczas zebrania plenarnego Sekcji Edukacji Archiwalnej SAP, które miało miejsce bezpośrednio po zakończeniu obrad. Na zebraniu tym członkowie Sekcji, w dużej mierze zarazem uczestnicy konferencji, dyskutowali nad przyjęciem modelu kompetencji zawodowych archiwistów. W konsultacjach i przygotowaniu tego modelu brali udział członkowie Sekcji, m.in. pracownicy naukowcy UAM, UMCS i UMK. Z zadowoleniem należy przyjąć fakt, że model ten został zaakceptowany w głosowaniu, jakie miało miejsce tego wieczoru, przez uczestników zebrania. We wniosku końcowym podjęto decyzję o przesłaniu go do wiadomości, do wszystkich zainteresowanych w tym zakresie ośrodków akademickich w kraju, kształcących archiwistów i zarządców dokumentacji.

Podsumowując niniejsze sprawozdanie należy zwrócić uwagę na dwie pozytywne kwestie. Do pierwszej z nich należy zaliczyć fakt, że w stosunkowo krótkim czasie zorganizowano kolejną w tym zakresie konferencję. Drugim pozytywnym akcentem jest współpraca wszystkich najważniejszych ośrodków akademickich w kwestii wypracowania wspólnego modelu kształcenia. Wszystkie materiały wygłoszone podczas konferencji znajdują się w wydawnictwie pokonferencyjnym, które zapowiada się niezwykle interesująco w swojej treści.